

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Савчин Софії Вікторівни

«Обґрунтування профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом», яка подана у разову спеціалізовану вчену раду ДФ 35.600.095 у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 – «Стоматологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Збереження здоров'я дітей, як найбільш значущої групи населення, є головним завданням сучасної медицини, в тому числі і стоматології. Багаточисленні клінічні дослідження свідчать, що поширеність стоматологічних захворювань у дітей на популяційному рівні залежить від багатьох чинників: соціально-економічних, кліматичних, екологічних, біогеохімічних. Водночас, на формування індивідуального стоматологічного здоров'я дитини суттєво впливає низка системно-соматичних чинників та зниження загального соматичного здоров'я. На жаль, на сьогодні невпинно зростає захворюваність дитячого населення, у структурі якого вагоме місце посідає герпесвірусна інфекція, яка суттєво впливає на стан імунобіологічної резистентності організму, що сприяє зниженню функціональних можливостей зубощелепної системи.

Одним із найчастіших патологічних станів, викликаних збудником із родини герпесвірусів є інфекційний мононуклеоз. Рівень захворюваності дітей на інфекційний мононуклеоз збільшується з кожним роком.

У той же час сучасні джерела літератури не дають достатньо інформації щодо поширеності стоматологічної захворюваності у дітей при наявності Епштейна-Барр вірусної інфекції та зв'язку між ними. Тому подальші наукові дослідження дозволять належно оцінити рівень стоматологічного здоров'я дітей з інфекційним мононуклеозом, що забезпечить розпрацювання та впровадження ефективних комплексів їх профілактики та лікування, що і визначило мету та завдання наших досліджень.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри ортодонції Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького “Стан стоматологічного здоров'я та його корекція на підставі системного аналізу клінічно-лабораторних, рентгенологічних, морфологічних, функціональних, естетичних параметрів у осіб різного віку” номер державної реєстрації № 0120U002143, шифр ІН.30.000.004.20. Здобувач є одним із співвиконавців фрагментів роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані в дисертації, їх достовірність.

Сформульовані у дисертації положення, висновки та практичні рекомендації аргументовані і повністю відповідають поставленій меті, мають як теоретичне та і практичне значення, ґрунтуються на використанні адекватних щодо поставлених завдань клінічних, фізикохімічних, функціональних, морфологічних, біохімічних, імунологічних, соціологічних методах дослідження.

Результати, отримані в результаті проведених досліджень, внесені у створені електронні бази даних. Варіаційно-статистичне опрацювання клінічного матеріалу та результатів власних досліджень проведено з використанням програм Microsoft Excel та Statistica. Адекватність обраних методів дозволяє оцінити одержані результати, основні наукові положення та висновки досліджень проведені Савчин С.В. як достовірні.

Нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень.

Уперше визначено, що поширеність карієсу тимчасових зубів у дітей з інфекційним мононуклеозом становить $87,53 \pm 2,34\%$ при інтенсивності $кп=6,13 \pm 0,58$ зуба, поширеність карієсу постійних зубів становить $73,68 \pm 3,04\%$ при інтенсивності $КПВ=3,41 \pm 0,24$ зуба, поширеність захворювань пародонта виявлено у $69,70 \pm 5,66\%$, зубощелепних аномалій – $86,12 \pm 2,34\%$. Стоматологічний рівень здоров'я дітей 9-річного віку становить 70%, а 12-річного -65%.

Уперше встановлено, що у дітей з карієсом зубів та ХКГ на тлі ІМ мають місце порушення імунологічного гомеостазу порожнини рота. Виявлено значне підвищення вмісту прозапальних цитокінів ІЛ-1 β , ІЛ-6 та Іg G на тлі зниження протизапального цитокіна ІЛ-4 та секреторного Іg А

Науково доведено, значення ЕФАКБЕ дітей з ІМ на 66,95% нижче порівняно із контрольною групою. У дітей, які перехворіли інфекційним мононуклеозом, із наявними каріозними ураженнями в комплексі з хронічним катаральним гінгівітом, відмічене зниження ЕФАКБЕ в 2,11 разів по відношенню до дітей лише із каріозними ураженнями, що свідчить про порушення адаптаційних можливостей організму у дітей з ІМ при наявності карієсу та ХКГ.

Уперше встановлено, що у суббіотопі слизової ясен у дітей з ІМ умовно-патогенні α -гемолітичні стрептококи і коагулазонегативні стафілококи виявлено у 100% осіб, а гриби *Candida* – у 77,7%. У суббіотопі ясенних борозенок дітей з ІМ виявлені у 68,2% осіб β -гемолітичні стрептококи, в 41,0% – коагулазопозитивні стафілококи, у 100% обстежених – α -гемолітичні стрептококи та *Str. mutans*, і лише у 18,2% – гриби *Candida*. Отримані дані свідчать про високий рівень контамінації. Значення ІМК вказує на значний рівень присутності всіх досліджуваних мікробних угруповань в обох суббіотопах.

Науково обґрунтовано та доведено клінічну ефективність розпрацьованого комплексу заходів профілактики та лікування карієсу зубів і хвороб пародонту у дітей з інфекційним мононуклеозом.

Оцінка змісту дисертаційної праці.

Дисертаційна робота викладена українською мовою на 216 сторінках, складається зі вступу, огляду літератури, розділу матеріалів та методів та 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаної літератури та додатків. Робота ілюстрована 29 рисунками та 32 таблицями; містить список літератури з 316 найменувань, з них 238 – кирилицею, 78 – латиною.

У вступі автором обґрунтовано вибір теми дослідження, наведено низку невирішених питань, поставлено мету та задачі дослідження, сформульовано наукову новизну, практичне значення роботи, вказано на особистий внесок

автора.

Розділ 1. Огляд літератури складається з двох підрозділів, які повністю розкривають суть проблеми. Проведений аналіз даних вітчизняних і закордонних літературних джерел щодо поширеності стоматологічного здоров'я дітей при наявності соматичної патології. Наведені дані літератури про сучасні аспекти профілактики карієсу зубів та захворювань пародонта у дітей з інфекційним мононуклеозом.

Розділ 2 «Об'єкт та методи дослідження». У розділі, який складається із 5 підрозділів, надана інформація про: загальну характеристику обстежених дітей, клінічні, лабораторні, соціологічні та статистичні методи дослідження.

У чотирьох розділах власних досліджень надано дані проведеної оцінки динаміки захворюваності дітей інфекційним мононуклеозом та проаналізовано 448 медичних карт (№003/0) дітей віком від 1 та більше 16 років, які були госпіталізовані та лікувалися у Львівській обласній інфекційній клінічній лікарні за період з 2014 по 2022 роки. Для оцінки стоматологічного статусу обстежено 144 дитини віком 6-14 років, які перехворіли інфекційним мононуклеозом.

Для оцінки ураженості карієсом тимчасових зубів у дітей з інфекційним мононуклеозом обстежено 48 дітей віком 6-9 років, які склали основну групу та 85 дітей, практично здорових – контрольну групу. Для проведення профілактичних заходів під спостереженням знаходилося 36 дітей з ІМ віком 9, 12 років для оцінки ефективності профілактики карієсу та 18 дітей віком 12 років для оцінки ефективності лікування хронічного катарального гінгівіту.

Визначення ЕФАКБЕ проведено у дітей 7 та 12 років. Дві основні групи (18 та 19 осіб відповідно) склали діти з ІМ при наявності каріозних уражень та ХКГ і по 16 практично здорових дітей з поодинокими каріозними ураженнями і ХКГ увійшли в контрольні групи.

Дослідження імунологічного стану ротової рідини проведено у 16 дітей з ІМ при наявності каріозних уражень та хронічного катарального гінгівіту (основна група), у 18 дітей практично здорових з поодинокими каріозними ураженнями і ХКГ (контрольна група).

Розділ ілюстровано таблицями і рисунками.

Розділ 6. Аналіз та узагальнення результатів дослідження. Підсумовує проведені дослідження. Послідовність викладення матеріалу дозволяє акцентувати увагу на наукових і практичних досягненнях автора.

Висновки, їх 6, аналізують результати проведених досліджень у відповідності до поставлених задач дослідження, викладені конкретно, обґрунтовано, наведені кількісні показники.

При ознайомленні з дисертаційною роботою встановлені окремі зауваження та дискусійні питання

У процесі рецензування виникли деякі зауваження, які були враховані здобувачем. Зустрічаються поодинокі друкарські описки та невдалі стилістичні вислови, які не мають принципового значення, зауваження не зменшують теоретичного та практичного значення роботи, мають рекомендаційний характер і суттєво не впливають на результати досліджень.

В плані дискусії пропоную дисертанту надати пояснення з деяких питань:

1. У розпрацьований Вами профілактичний комплекс включений метод глибокого фторування. У чому полягає його суть?
2. Чи проводили Ви ортодонтичне лікування дітям із ЗЩА?
3. Чи виявляли Ви під час стоматологічного обстеження дітей некаріозні ураження твердих тканин постійних зубів, зокрема системну гіпоплазію емалі, флюороз, молярно-різцеву гіпомінералізацію? Як на Вашу думку можуть відрізнятися профілактичні схеми при наявності цих захворювань?

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За матеріалами дисертації опубліковано 9 робіт, серед яких 6 статей у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 3 публікації – у збірниках наукових праць та матеріалах з'їздів, науково-практичних конференцій.

Особистий внесок здобувача в одержанні результатів, що виносяться на захист.

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням автора, виконаним дисертантом за наукового керівництва доктора медичних наук, професора, Чухрай Наталії Львівни. Дисертант самостійно провела аналіз літератури з даної проблеми. Разом із науковим керівником сформулював мету та завдання досліджень. Дисертант опанувала необхідні методи досліджень і виконала всі клінічні, соціологічні, лабораторні, біохімічні дослідження, систематизував і узагальнив отримані результати. Фрагменти роботи виконано: обстеження дітей проводила на базі кафедри ортодонції та стоматологічного медичного центру Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, імунологічні дослідження автор виконала спільно зі співробітниками кафедри клінічної лабораторної діагностики ФПДО (завідувачка кафедри – доктор мед. наук, професорка Лаповець Л.Є.), мікробіологічні дослідження проводились центральною лабораторією КНП ЛОР “ЛОІЛ”. Активність клітин букального епітелію автором проводилось особисто. За консультативної допомоги наукового керівника сформульовано основні висновки роботи, підготовано до друку наукові статті та тези доповідей, оформлено дисертацію. У друкованих працях участь дисертанта є визначальною.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Результати первинної перевірки програмним забезпеченням щодо наявності текстових співпадінь, дають можливість констатувати, що загальна унікальність (оригінальність) авторських даних у представленій роботі дозволяє їх оцінити задовільно в контексті літературних посилань щодо публікацій та інтернет-ресурсів.

Використання ідей, результатів дослідження, наукових і навчально-методичних праць інших авторів мають адекватні посилання на відповідне джерело. У дисертаційній роботі Савчин Софії Вікторівни «Обґрунтування профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 –

Стоматологія (галузь знань 22 – «Охорона здоров'я»), на момент проведення не виявлено ознак плагіату і відповідає вимогам академічної доброчесності.

Висновок

Кваліфікаційна наукова робота Савчин Софії Вікторівни «Обґрунтування профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом», відповідає вимогам, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія», галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

Рецензент:

доцент кафедри стоматології дитячого віку

Львівського національного

медичного університету

імені Данила Галицького МОЗ України,

кандидат медичних наук

Малко Н.В

Підпис доцента Малко Н.В. засвідчую,
вчений секретар, Львівського національного
медичного університету імені Данила
Галицького МОЗ України,
кандидат філологічних наук, доцент

Ягело С.П.